

LUONNON
MONI
MUOTOI
SUUDEN
TIEKARTTA

Tiekarttatyon taustaa

Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen on ilmastonmuutoksen ohella aikamme suurin ympäristöllinen haaste ja uhkatekijä. Maa- ja metsätaloudella on suora ja erottamaton yhteys luontoon: luonto vaikuttaa niihin ja ne vaikuttavat luontoon. Luonnon monimuotoisuus on MTK:lle ja SLC:lle sekä maa- ja metsätaloudelle vastuullisuuden, varautumisen ja vaurauden asia.

MTK:n ja SLC:n luonnon monimuotoisuuden tiekartta osoittaa suuntaa maa- ja metsätalouden kehitykselle muuttuvassa toimintaympäristössä. Laajasti yhteiskuntaa muuttavan kestävyysmurroksen ja vihreän siirtymän äärellä maa- ja metsätalous ovat toimialoja, joita tarvitaan ja joiden merkitys ratkaisujen tarjoajana on aiempaakin suurempi.

Tiekartta koostuu tutkimustiedosta sekä siihen perustuvista järjestöjen tavoitteista ja toimenpiteistä. Tieto osoittaa, että maa- ja metsätaloudessa on kuljettu oikealla tiellä jo pitkälle luonnon monimuotoisuuden ja elinkeinojen yhdistämisessä. Samalla tietoa osoittaa, että tietä riittää vielä kuljettavaksi eteenpäin.

Tiekartta ohjaa toimintaa niin, että monimuotoisuutta hyödyttäviä toimenpiteitä tehdään järjestöjen kaikilla tasoilla. Useimpiin tavoitteisiin pääseminen ei kuitenkaan riipu vain järjestöistä itsestään, joten myös muilla toimijoilla sekä toimijoiden välisellä yhteistyöllä on merkitystä.

Tiekartan toteutus etenee tulevien vuosien aikana askel kerrallaan siten, että kokonaiskestävyys ja pitkäjänteisyys varmistetaan.

1. MTK:n Luonnon monimuotoisuusohjelma ja SLC:n Miljöprogram

3. MTK:n ja SLC:n luonnon monimuotoisuuden tiekartan julkistus

5. Päämäärä saavutettu

1.

2.

2. MTK ja SLC:n tiekarttatyo käynnistyy

3.

4.

4. Tiekarttan toimeenpano

5.

Päämäärä

MTK ja SLC jäsenineen toimivat luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja edistämiseksi siten, että maa- ja metsätalouteen kytköksissä oleva luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen pysähtyy ja luonnon monimuotoisuus kääntyy elpymisuralle. Järjestöt rakentavat yhdessä muiden toimijoiden kanssa vakaata, ennakoitavaa ja mahdollistavaa toimintaympäristöä, jossa luonnon monimuotoisuuden edistäminen on erottamaton osa kestäviä, vastuullisia ja kannattavia maaseutuelinkeinoja.

Tiekartan päämäärää tukevat tarkemmat tavoitteet ja toimenpiteet on jaettu kahdeksaan teemaan. Ne kattavat yleisen järjestötoiminnan, toimintaympäristön sekä maatalous- ja metsäympäristöjen monimuotoisuuden keskeiset osat.

Kokonaisuudella pyritään luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja edistämiseen tavalla, joka on sovitettavissa yhteen kannattavan ja kestävä ruuan- ja puuntuotannon kanssa.

MTK ja SLC tavoittelevat siirtymää, joka on järjestöjen sekä käytännön maa- ja metsätalouden toiminnassa tapahtuvien muutosten osalta ennakoitava, hallittu ja hyväksyttäväksi koettu.

Tiekartan teemat

1. Luonnon monimuotoisuus vahvemmin osaksi järjestöjen toimintaa
2. Mahdollistava toimintaympäristö ja yhteistyö perustaksi
3. Talousmetsien arvokkaat luontokohteet turvaan
4. Talousmetsien monimuotoisuudelle arvokkaat rakennepiirteet vahvoiksi
5. Peltomaa monipuolisemmaksi
6. Reuna- ja piennaralueille erityishuomiota
7. Perinnebiotoopeille ja luonnonlaitumille riittävä ja laadukas hoito
8. Vapaaehtoisen suojelualueiden perustamisen ja ennallistamisen loikka

Maatalouden tutkijaportit

Luonnon monimuotoisuuden nykytila

Ensisijaisesti erilaisissa kulttuuriympäristöissä eli käytännössä maatalousalueilla elää 40 % kaikista uhanalaisista lajeista, kun tarkastellaan maatalousalueiden neljää toiminnallisesti tärkeintä lajiryhmää (linnut, hyönteiset, kasvit, maaperäeliöt). Ylivoimaisesti tärkeimpiä elinympäristöjä maatalousalueiden uhanalaisille lajeille ovat perinnebiotoopit, jotka ovat Suomen uhanalaisimpia luontotyyppisiä. 42 erilaisesta perinnebiotooppien luontotyyppistä 40 kuuluu äärimmäisen uhanalaisten ja kaksi erittäin uhanalaisten luokkaan.

Uhanalaistumisen pääsyynä on niitty- maisten alueiden väheneminen umpeenkasvun myötä, kun luonnonlaitumet ovat vähentyneet. Maatalousalueiden tavanomaisen lajiston kannalta suurimmat uhkakuvat liittyvät peltoviljelyn tehostumiseen, reuna-alueiden ja pientareiden määrän ja laadun vähenemiseen sekä kasvinsuojeluaineiden käyttöön. Laiduntavien eläinten väheneminen uhkaa monen tavanomaisen lajin ohella myös perinnebiotooppien sekä niiden lajiston tulevaisuutta.

Skenaariot ja niiden vaikutukset

Skenaarioiden kautta tarkasteltiin, millaisia toimia luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen maatalousympäristöissä edellyttäisi. Skenaariot erosivat toisistaan biodiversiteettialojen pinta-alojen, pellonkäytön sekä maatalouskäytäntöjen (mm. kasvinsuojeluaineiden käyttö) suhteen. Skenaarioiden arvioinnissa hyödynnettiin neljää indikaattoria: maaperäeliöstö, peltolinnut, mesipistiäiset ja luontoarvoiltaan merkittävien alueiden (ns. High Nature Value -alueet) yhteismäärä.

Skenaariotarkastelun perusteella maatalousympäristön luonnon monimuotoisuuden tilan kääntäminen elpymisuralle on mahdollista määrätietoisella toiminnalla ja riittävillä resursseilla samalla, kun kotimaista ruoantuotantoa kehitetään. Tämä edellyttää vahvaa tukea koko suomalaiselta ruokajärjestelmältä. Nykyiset tuotantomäärät voidaan säilyttää, vaikka merkittäväkin osa maatalousmaasta ohjattaisiin ympäristöhyötyjen tuottamiseen.

1. Skenaario – WEM

- Nykytilaa kuvaava skenaario: nykyiset ohjauskeinot ja oletuksena CAP27-kauden ympäristötoimien toteuttaminen CAP-suunnitelmassa esitettyjen tavoitepinta-alojen mukaisessa laajuudessa.
- Luonnon monimuotoisuuden tila paranee hieman vuoteen 2030 mennessä, mutta sen jälkeen heikkenee tai pysyy samalla tasolla vuoteen 2050 saakka. Poikkeuksena on maaperäeliöstön monimuotoisuus, joka heikkenee koko tarkastelujakson ajan.
- Kokonaiskustannukset ovat 200 milj. euroa vuoteen 2030 mennessä ja lähes 1 mrd. euroa vuoteen 2050 mennessä.

2. Skenaario – WAM1

- Maatalousluonnon köyhtyminen pysäytetään kohtalaisin lisätoimin: keskeiset ja vaikuttavimmat luonnon monimuotoisuutta hyödyttävät lisätoimenpiteet ovat perinnebiotooppien, luonnonhoitonurmien ja pientareiden pinta-alojen kasvu.
- Luonnon monimuotoisuuden tila kohenee erityisesti nykytilan ja vuoden 2030 välillä ja jatkaa nousua tai pysyy samalla tasolla vuoteen 2050. Maaperän biodiversiteetti notkahtaa vuoteen 2030 tultaessa ja saavuttaa nykytilan tason vuonna 2050.
- Vuonna 2022 toteutuneisiin pinta-aloihin verrattuna lisäpanostusta tarvitaan 54 milj. euroa vuodessa vuonna 2030 ja 64 milj. euroa vuodessa vuonna 2050. Kokonaiskustannukset ovat 380 milj. euroa vuoteen 2030 mennessä ja noin 1,7 mrd. euroa vuoteen 2050 mennessä.

3. Skenaario – WAM2

- Maatalousluonnon tila käännetään elpymisuralle merkittävien lisätoimin: lisätoimenpiteet samoja kuin WAM1-skenaariossa, mutta niitä toteutetaan laaja-alaisemmin, ja lisäksi EU:n biodiversiteetti- ja Pellolta pöytään strategioiden ohjaukset toteutetaan täysimääräisesti.
- Luonnon monimuotoisuuden tila kohenee huomattavasti nykytilan ja vuoden 2030 välillä ja jatkaa selkeää nousua vuoteen 2050. Maaperän biodiversiteetti notkahtaa vuoteen 2030 tultaessa, mutta saavuttaa nykytilaa korkeamman tason vuonna 2050.
- Vuonna 2022 toteutuneisiin pinta-aloihin verrattuna lisäpanostusta tarvitaan 76 milj. euroa vuodessa vuonna 2030 ja 95 milj. euroa vuodessa vuonna 2050. Skenaarion kokonaiskustannukset ovat noin 530 milj. euroa vuoteen 2030 mennessä ja lähes 2,6 mrd. euroa vuoteen 2050 mennessä.

Ohjauskeinot

Maatalouden harjoittaminen on yhteiskunnan vahvassa ohjauksessa, ja maatalous on pisimmälle integroitu EU:n toimiala. Maatalousluonnon monimuotoisuutta voidaan lisätä monenlaisilla poliittikkatoimenpiteillä sekä niihin liittyvää tukirahoitusta kohdentamalla. Maatalousluonnon tilan parantamisessa on suositeltavaa lähteä liikkeelle lisäämällä tehokkaimmiksi arvoitujen toimenpiteiden toteutusaloja. Tällaisia ovat etenkin perinneympäristöjen hoitoa koskevat ympäristösopimukset sekä monimuotoisuuspellot ja luonnonhoitonurmet.

Perinnebiotoopit ja monimuotoisuuspellot ovat yksikkökustannuksiltaan kalliita toimenpiteitä, mutta etenkin perinnebiotoopeille ei löydy korvaavia toimenpiteitä maatalousympäristön uhanalaisten lajien suojelussa. Lisäksi näitä alueita laiduntavia, eläimiä pitävien tilojen toimintaedellytyksiä tulee parantaa ja kehittää pitkäjänteisesti. Pelloilla ja peltojen reuna-alueilla pölyttäjähönteiskasvit, kerääjäkasvit ja maanparannuskasvit sekä luonnonhoitonurmet ovat kustannusvaikuttavia toimenpiteitä tavanomaisen maatalousbiodiversiteetin suojelussa ja ylläpidossa. Neuvonta ja tutkimustiedon lisääminen biodiversiteettiä edistävästä viljelykäytännöistä on tärkeää, että hyvät käytännöt yleistyvät.

Metsätalouden tutkijaraportit

Luonnon monimuotoisuuden nykytila

Suomen metsäluontotyypeistä 76 % on arvioitu uhanalaisiksi. Metsät ovat ensisijainen elinympäristö 31 %:lle uhanalaisista lajeista. Metsälajeista 9 % on uhanalaisia, ja niistä 40 % elää ensisijaisesti lehdöissä. Sekä metsäluontotyypien että -lajien uhanalaistumisen tärkeimpiä syitä ovat luontotyyppien ekologisen laadun heikkeneminen ja metsien monimuotoisuudelle arvokkaita rakennepiirteitä heikentävät uudistamis- ja hoitotoimet. Ne ovat aiheuttaneet lahoppuun, vanhojen metsien ja vanhojen puuyksilöiden vähenemistä ja niukkuutta, muutoksia puulajisuhteissa sekä kuloalueiden ja muiden luontaisen sukkession alkuvaiheiden vähenemistä.

Tehokkain yksittäinen uhanalaisten lajien ja luontotyyppien auttamisen keino on suojelualueiden perustaminen. Luonnonhoitoa tarvitaan erityisesti lehdöissä, harjumetsien valrinteillä, jalopuumetsissä ja rantametsissä. Keskeisimpiä luonnonhoitotoimia uhanalaisten lajien auttamiseksi on järeiden elävien ja kuolleiden puiden määrän lisääminen. Uhanalaisten lajien kannalta luonnonhoito olisi tehokkainta eteläisessä Suomessa, kalkkialueilla, lehtometsissä sekä jo olemassa olevien suojelualueiden tuntumassa.

Skenaariot ja niiden vaikutukset

Skenaarioiden kautta arvioitiin luonnonhoitoa korostavan talousmetsien metsänhoidon hyötyjä metsien monimuotoisuudelle sekä sen vaikutuksia puuntuotannon piirissä olevien metsien puuston kehitykseen ja metsänkasvatuksen kannattavuuteen. Talousmetsien luonnonhoitotoimien lisäksi tarkasteltiin suojelualueiden lisäämisen vaikutuksia. Tarkastelu katsoi yksityismetsät (pois lukien Ylä-Lappi ja Ahvenanmaa) ja ulottui vuoteen 2100 asti.

Skenaarioiden mukaan puuntuotannon metsissä luonnonhoitotoimilla voidaan merkittävästi vaikuttaa metsien monimuotoisuudelle tärkeisiin rakennepiirteisiin tulevan 30 vuoden kuluessa. Metsien lisäsuojelu on tehokkain, joskin samalla kallein keino lisätä metsien monimuotoisuutta edistäviä rakennepiirteitä.

Perusskenaario 1 - SK1

- Luonnonhoitotoimet vuoteen 2022 voimassa olleiden PEFC-metsäsertifiointin vaatimusten mukaisesti.

Perusskenaario 2 - SK2

- Nykytilaa kuvaava skenaario: luonnonhoitotoimet uusien PEFC-metsäsertifiointin vaatimusten mukaisesti.
- Säästöpuiden määrä kasvaa lähes kaksinkertaiseksi ja kuolleen puun määrä lisääntyy tasaisesti lähestyessä 10 m³/ha -tasoa vuoteen 2050 mennessä. Uudet PEFC-kriteerit lisäävät yksityisten metsänomistajien vuotuisia panostuksia monimuotoisuuden ylläpitoon 1,1–1,7e/ha. Tämä vastaa enimmillään prosentin osuutta puuntuotannon vuosittaisesta nettotulosta.

Biodiversiteettiskenaario 1 - SK3

- SK2-skenaarioon verrattuna tehostettujen luonnonhoitotoimien lisäksi metsämaasta suojellaan 10 %.
- Talousmetsissä lehtipuuston määrä kasvaa ja kuolleen puun määrä kaksinkertaistuu. Ikäluokkajakauma on tasaisempi.
- Vuosittainen hakkuukertymä vähenee 8,3 milj. m³ perusskenaarioon verrattuna.

- Lisäsuojelun ja luonnonhoitotoimien kustannukset yksityisille metsänomistajille ovat 161–406 milj. euroa vuodessa. Tämä vastaa 9–17 %:n vähenemää vuotuisissa nettotuloissa. 3 %:n korkokannalla kokonaiskustannukset yksityisille metsänomistajille ovat 10 mrd. euroa (lisäsuojelu 6,5 mrd. ja luonnonhoito 3,4 mrd. euroa).

Biodiversiteettiskenaario 2 - SK4

- SK3-skenaarioon verrattuna tehostettujen luonnonhoitotoimien lisäksi metsämaasta suojellaan 30 %.
- Talousmetsissä sekä lehtipuuston että kuolleiden puun määrät kaksinkertaistuvat. Ikäluokkajakauma on tasaisempi. Kaikkiaan kuolleiden puun määrä nousee merkittävästi ja järeiden puiden määrä kasvaa johtuen erityisesti suuremmasta suojellun pinta-alan osuudesta.
- Vuosittainen hakkuukertymä vähenee 21,5 milj. m³ eli yli kolmanneksella perusskenaarioon verrattuna.
- Lisäsuojelun ja luonnonhoitotoimien kustannukset yksityisille metsänomistajille ovat 573–878 milj. euroa vuodessa. Tämä vastaa 31–37 %:n vähenemä keskimääräisissä vuotuisissa nettotuloissa. 3 %:n korkokannalla kokonaiskustannukset yksityisille metsänomistajille ovat 25,4 mrd. euroa (lisäsuojelu 21,4 mrd. ja luonnonhoito 4 mrd. euroa).

Ohjaukeinoet

Luonnon monimuotoisuuden turvaamisesta voidaan edistää julkisen vallan ohjaukeinoilla (hallinnolliset, taloudelliset ja informatiiviset ohjaukeinoet) ja markkinaehtoisilla ohjaukeinoilla. Kullakin ohjaukeinoaluokalla on omat hyvät ja huonot puolenat, ja monissa tilanteissa paras lopputulos sekä luonnon monimuotoisuuden että maanomistajien näkökulmasta saavutetaan yhdistämällä erilaisia luonnonhoidon toimenpiteitä ja ohjaukeinoja. Monilla ohjaukeinoilla tuetaan myös ohjatun toimenpiteen edistämiä muita ekosysteempipalveluita. Nämä win-win-tilanteet ovat tehokkaita resurssien kannalta ja helpottavat maanomistajaa tasapainottamaan metsien monien hyötyjen tuottamista.

Kyselyt maatalousyrittäjille ja metsänomistajille

Kesällä 2023 toteutetun, MTK:n ja SLC:n jäsenille suunnatun kyselyn tulosten mukaan maataloustuottajat ja metsänomistajat ovat kiinnostuneita maa- ja metsätalouden vaikutuksista ympäristöön sekä tekemään toimia luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseksi ja lisäämiseksi. Sekä maataloustuottajien että metsänomistajien osalta oma halu ja omat tavoitteet ovat tärkein luonnon monimuotoisuuden huomioimiseen vaikuttava asia. Metsänomistajia kannustavat myös hyvän metsänhoidon suositukset ja muu tieto sekä henkilökohtainen neuvonta.

Lainsäädännön asettamien vaatimusten kiristämiseen maataloustuottajat ja metsänomistajat suhtautuvat pääosin kielteisesti ja taloudellisiin kannusteisiin puolestaan myönteisesti. Heillä on vahva näkemys siitä, että luonnon monimuotoisuuteen liittyvien toimenpiteiden tulee perustua vapaaehtoisuuteen ja taloudellisiin kannustimiin sekä kustannusten tasaiseen jakautumiseen arvoketjussa. Valtion tukien lisäksi myös markkinaehtoiset ratkaisut, kuten kaupan tai teollisuuden maksama monimuotoisuuslisä, sekä maanomistajien keskinäinen yhteistyö kiinnostavat maataloustuottajia ja metsänomistajia.

1. Luonnon monimuotoisuus vahvemmin osaksi järjestöjen toimintaa

Teemaan sisältyvät tavoitteet ja toimenpiteet luovat pohjan tiekartan onnistuneelle toimeenpanolle. Toimeenpano edellyttää, että tiekartta otetaan osaksi strategiaa, vastuullisuustavoitteita ja toiminnan suunnittelua järjestöjen eri tasoilla.

On tärkeää, että MTK:n ja SLC:n eri tasoilla ja jäsenistössä ymmärretään luonnon monimuotoisuuden merkitys elämän ja hyvinvoinnin sekä jäsenten elinkeinojen perustana. Jäsenillä on erilaisia tavoitteita maa- ja metsäomaisuuden käytössä sekä elinkeinonharjoittamisessa, joten

luontoarvojen ylläpitäminen ja tuottaminen nähdään tärkeänä ruuan- ja puuraaka-aineen tuottamisen rinnalla. Järjestöt vastaavat edunvalvonnallaan ja jäsenpalveluillaan jäsenten tarpeisiin.

Teeman toimenpiteisiin sisältyy järjestöissä toimivien osaamisen lisäämistä, tiekartan toimeenpanon seurantaa, positiiviseen viestintään panostamista ja jäsenetujen kehittämistä.

Jäsenillämme tulee olla riittävät työkalut luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi.
– Juha Marttila, puheenjohtaja, MTK

2. Mahdollistava toimintaympäristö ja yhteistyö perustaksi

Luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen maatalousympäristöissä ja metsissä edellyttää tukeaa toimintaympäristöltä. Päämäärän saavuttamiseksi tarvitaan eri toimijoiden panosta ja toimijoiden välistä sujuvaa yhteistyötä.

MTK ja SLC haluavat tehdä rakentavaa yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa sekä omilla toimialoillaan että yli toimialarajojen valtakunnallisesti sekä alue- ja paikallistasolla. Sopivien ohjauskeinojen, laadukkaan luontotiedon sekä markkinoilta saatavan rahoituksen avulla luonnon monimuotoisuutta edistäviä toimia tehdään niin, että samanaikaisesti turvataan erilai-

Alla kan göra något för naturens mångfald. Jord- och skogsbrukarna är beredda att dra sitt strå till stacken - nu måste också samhället och övriga aktörer ställa upp.
– Mats Nylund, Centralförbundsordförande, styrelsens ordförande, SLC

set ekosysteemipalvelut sekä huolehditaan omaisuudensuojasta, elinkeinojen kannattavuudesta, hyvästä metsänhoidosta ja ruoantuotannosta.

Teeman toimenpiteisiin sisältyy luontoarvomarkkinoiden kehittämistä, luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemipalveluihin liittyvien liiketoimintamahdollisuuksien edistämistä sekä tutkimuksen tukemista. Eri toimijoiden yhteistyöllä on vietävä eteenpäin esimerkiksi luontovai- kutusten mittaamista ja luontotietoasioita sekä parannettava toimijoiden välistä tiedonkulkua.

3. Talousmetsien arvokkaat luontokohteet turvaan

Talousmetsien arvokkailla luontokohteilla tarkoitetaan lakisääteisesti suojeltavia luontotyyppejä ja lajien elinympäristöjä, metsäsertifioinnin perusteella säästettäviä kohteita sekä maanomistajan vapaaehtoisuuteen perustuen suojeltavia kohteita, joiden turvaamiseen ei ole lakisääteistä velvoitetta.

Metsänomistaja tarvitsee tietoa maillaan olevista luontokohteista, jotta tämä voi määritellä tavoitteensa kohteiden turvaamiselle. Lähtökohdana on, että talousmetsien arvokkaat luontokohteet säilytetään jättämällä ne metsänkäsittelyn ulkopuolelle tai käsittelemällä niitä erityistoimin. Vaikuttavuutta ja kustan-

nustehokkuutta vahvistetaan keskittämällä toimia erityisesti monimuotoisuudelle arvokkaimpien ja uhanalaisten lajien turvaamiselle tärkeimpien kohteiden yhteyteen.

Teeman toimenpiteisiin sisältyy luontokohteiden tunnistamiseen liittyvän osaamisen parantamista, metsänhoitoyhdistysten palvelujen kehittämistä sekä luontokohteiden säilyttämistä tukevaa viestintää. Eri toimijoiden yhteistyöllä voitaisiin käynnistää esimerkiksi lehto-ohjelma sekä uudistaa korvauskäytäntöjä niin, että ne tukevat paremmin myös laajempien luontokohteiden turvaamista.

Metsien luontoarvoja on syytä vaalia. Tukea ja apua tähän saa omasta metsänhoitoyhdistyksestä.
– Mikko Tiirola, MTK:n metsävaltuuskunnan puheenjohtaja

4. Talousmetsien monimuotoisuudelle arvokkaat rakennepiirteet vahvoiksi

Arvokkaita rakennepiirteitä ovat säästöpuut, lahopuu, sekapuustoisuus (erityisesti lehtipuusekoitus), suojavyöhykkeet, palanut puu ja palojatkumot sekä riistatiheiköt ja puuston kerroksellisuus.

Metsänomistajan on hyvä määritellä tavoitteensa rakennepiirteiden säilyttämiselle ja vahvistamiselle sekä eri metsänkasvatustapojen hyödyntämiselle. Pyrkimyksenä on, että monimuotoisuudelle arvokkaat rakennepiirteet säilytetään ja niitä vahvistetaan ottamalla rakennepiirteet huomioon aiempaa paremmin metsien käsittelyn suunnittelussa ja toteu-

tuksessa sekä niiden laadun mittaamisessa. Toimien vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta parannetaan kohdentamisella.

Teeman toimenpiteisiin sisältyy rakennepiirteitä koskevan käytännönläheisen tiedon lisäämistä, metsänhoitoyhdistysten menettelytapojen ja palvelujen kehittämistä sekä lukuisia rakennepiirrekohdaisia toimia. Eri toimijoiden yhteistyötä tarvitaan esimerkiksi paikkatietoon perustuvien työkalujen ja luonnonhoidon laadunseurannan kehittämiseen sekä tutkimuksen vahvistamiseen.

Sekapuusto, riistatiheiköt ja lahopuu tarjoavat lähtökohdat luonnon monimuotoisuuden kehitymiselle.
– Riitta Torikka, MTK johtokunnan jäsen, metsänomistaja

5. Peltomaa monipuolisemmaksi

Pelloilla luonnon monimuotoisuutta huomioidaan ruuantuotannon ohessa, sillä pellot on tarkoitettu pääasiallisesti ruuantuotantoon ihmisiä varten. Luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi huomiota on kiinnitettävä peltomaan ominaisuuksiin, kasvinsuojeluaineiden käyttöön sekä ekologisiin nurmialueisiin ja monimuotoisuusaloihin.

Peltomaan rakennetta, vesitaloutta ja viljelykuntoa parantamalla edistetään maaperän monimuotoisuutta, joka on perusta monimuotoiselle kasvi- ja eläinlajistolle peltoalueilla. Lisäksi tavoitellaan muun muassa

Peltomaan monimuotoisuutta voi lisätä pienillä toimilla. Tilalamme olemme huomanneet peltolaidunnuksen hyödyt luonnon monimuotoisuudelle.
– Susanna Valtonen, MTK:n johtokunnan jäsen, emolehmätilallinen

viljelykiertojen monipuolistamista, kasvinsuojeluaineiden tarpeenmukaisen käytön varmistamista sekä nurmialueiden ja monimuotoisuusalojen lisäämistä.

Teeman toimenpiteisiin sisältyy muun muassa uusien, kestävien viljelymenetelmien myönteisistä vaikutuksista ja vastuullisesta kasvinsuojeluaineiden käytöstä viestimistä, onnistuneita käytäntöjä koskevan tiedon jakamista sekä peltolaidunnukseen kannustamista. Eri toimijoiden yhteistyötä tarvitaan esimerkiksi kasvinjalostukseen ja tukijärjestelmän kehittämiseen.

6. Reuna- ja piennaralueille erityishuomiota

Reuna- ja piennaralueiden huomioimiseen sekä suunniteltuun hoitoon kannattaa panostaa. Monet maatalousalueiden kasvi- ja eläinlajit esiintyvät runsaampina reuna- ja piennaralueilla kuin ympäröivillä pelloilla. Lisäksi metsän ja pellon vaihtumisvyöhykkeet sekä metsäsaarekkeet tuovat metsäelinympäristöjen lajeja osaksi maatalousympäristöä.

Tavoitteena on, että maataloustuottajat ja metsänomistajat tietävät pellonreunojen, pellon ja metsän välisten alueiden sekä reunametsien merkityksen luonnon monimuotoisuuden kannalta. Reuna- ja piennaralueiden monimuotoisuuden myönteistä

kehitystä edesauttaa, mikäli maataloustuottajat ja metsänomistajat ovat määritelleet tavoitteensa reunavyöhykkeiden monimuotoisuutta hyödyttävälle hoidolle.

Teeman toimenpiteisiin sisältyy viestintää ja hyviin toimintatapoihin kannustamista. Eri toimijoiden yhteistyöhön perustuen ehdotetaan perustettavaksi kansallinen reunavyöhykeohjelma, jonka tavoitteena on vahvistaa reunavyöhykkeiden monimuotoisuuden tutkimusta Suomessa, määrittää sopivat reunavyöhykekasvustot sekä käsittelymallit ja -ohjeet erilaisille alueille sekä lisätä osaamista ja neuvontaa reunavyöhykkeiden hoidossa.

Maatalouden reuna- ja piennaralueiden tilan kehittämisessä piilee valtava potentiaali. Pellonreunametsät tarjoavat samalla kodin uhanalaisille lajeille ja tarjoavat suojaa viljelykasveille
– Aleksis Kyrö, MTK:n johtokunnan jäsen, maanviljelijä

7. Perinnebiotoopeille ja luonnonlaitumille riittävä ja laadukas hoito

Perinnebiotooppien ja luonnonlaitumien merkitys maatalousluonnon monimuotoisuudelle on erittäin tärkeä. Erilaiset niityt, kedot ja hakamaat ovat merkittäviä etenkin putkilokasveille ja monille hyönteisryhmille. Nämä elinympäristöt vaativat säilykseen säännöllistä hoitoa, joka voi olla joko laidunnusta tai niittoa. Ilman aktiivista toimintaa avoimet alueet kasvavat umpeen ja niiden monimuotoisuus vähenee.

Tavoitteena on, että hoidettujen perinnebiotooppien ala on 52 000 hehtaaria ja kohteiden hoito on laadukasta. Tavoite

on yhtenevä Helmi-elinympäristöohjelmaan sisältyvän perinnebiotooppitavoitteen kanssa. Lisäksi luonnonlaitumien laidunnuksen edellytyksiä tulee parantaa.

Teeman toimenpiteisiin sisältyy perinnebiotooppien hoidon markkinaehtoisten rahoitusmahdollisuuksien parantamista sekä viestintää. Eri toimijoiden yhteistyöllä on tarpeen varmistaa esimerkiksi tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavan rahoituksen järjestäminen sekä suurpe- tokantojen riittävä hallinta.

Den främsta orsaken till förlusten av viktiga livsmiljöer inom jordbruket är att traditionella betesmarker växer igen. Här behövs ett genuint samarbete för att förbättra förutsättningarna för betesgång med idisslande djur.

– Jonas Laxåback, Verksamhetsledare, SLC

8. Vapaaehtoisen suojelualueiden perustamisen ja ennallistamisen loikka

Vapaaehtoisuuteen perustuvalla luonnon-suojelualueiden perustamisella laajennetaan Suomen suojelualueverkostoa sekä parannetaan sen ekologista edustavuutta, kytkeytyneisyyttä ja kykyä sopeutua muuttuvaan ilmastoon. Vapaaehtoisuuteen perustuvalla ennallistamisella puolestaan parannetaan ekosysteemien tilaa ja niiden kykyä tuottaa ekosysteemipalveluita.

Maanomistajan tulee olla tietoinen mailaan olevista potentiaalisista suojelu- ja ennallistamiskohteista sekä suojelun ja ennallistamisen toteutusmahdollisuuksista. On tärkeää, että maanomistaja on määritellyt tavoitteensa suojelulle ja en-

nallistamiselle. Loikan mahdollistamiseksi suojelu- ja ennallistamisvaihtoehdon valitsemisen tulee olla maanomistajalle vähintään yhtä kannattavaa kuin alueen muun-

lainen taloudellinen hyödyntäminen.

Teeman toimenpiteisiin sisältyy potentiaalisten suojelu- ja ennallistamiskohteiden tunnistamiseen liittyvän osaamisen vahvistamista, hyvin kokemuksiin perustuvaa viestintää, metsänhoitoyhdistysten kohdälitystoiminnan laajentamista sekä maanomistajien keskinäisen yhteistyön tukemista. Eri toimijoiden yhteistyöllä voidaan muun ohella kehittää ja ottaa käyttöön ohjauseinoja, joiden avulla parannetaan vapaaehtoisen suojelun ja ennallistamisen taloudellista houkuttelevuutta sekä maanomistajille että heille palveluita tarjoaville toimijoille.

Vapaaehtoinen metsien suojelu ja ennallistaminen ovat hyviä vaihtoehtoja monitavoitteisen metsänomistajan työkalupakkiin.

– Saara Koskinen, luonnonhoidon erityisasiantuntija, Mhy Savotta

www.mtk.fi/luonnonmonimuotoisuus

slc.fi/bdfardplan

